

УДК 004.738.5:159.923-057.87]-047.37

Нітченко Г. М., Кисіль Д. П.

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті звертається увага на те, що користування Інтернетом несе за собою досить багато переваг та полегшує життя його користувачам: в навчанні, роботі, спілкуванні, але надмірне використання і зловживання може призвести до негативних наслідків, а саме – Інтернет-залежності. У наш час Інтернет-користувачів з кожним роком стає все більше – про це свідчать статистичні дані різних дослідницьких компаній. Тому нами було проведене власне дослідження Інтернет-залежності студентів за допомогою методики Кімберлі Янг, яке показало, що серед опитуваних залежних немає, але є деякий відсоток, який відносяться до групи ризику.

Ключові слова: Інтернет, Інтернет-залежність, користувач, студенти, мережа.

Постановка проблеми. Сьогодні складно уявити життя без Інтернету, адже він став невід’ємною частиною суспільного буття та особистого простору окремої людини зокрема. Робота, навчання, спілкування з друзями, перегляд новин, дозвілля тощо у багатьох пов’язані саме із Всесвітньою мережею. Але серед ряду переваг даного всеохоплюючого процесу є і низка вагомих недоліків, зокрема, вірогідність своєрідного "звикання", яке потім може призвести до виникнення Інтернет-залежності. Дана адикція позначається не тільки на психологічному та фізіологічному стані особистості, але й "тягне" за собою зміну ціннісних орієнтацій, соціальну дезадаптацію та матеріальну нестабільність людини. Саме тому на сьогоднішній день дослідження даної проблеми є актуальним і все більше привертає увагу вчених.

Аналіз останніх досліджень. Проблема Інтернет-залежності останнім часом хвилює наукові кола психологів, лікарів та педагогів. Питання стосовно причин, симптомів, наслідків та визначення заходів з попередження захворювання на Інтернет-залежність розглядають у своїх працях такі провідні вчені як: К. Янг, Р. Девіс, А. Войскунський, Д. Грінфілд, А. Сгорова, та інші. Серед українських фахівців, що в різних аспектах досліджують феномен Інтернет-залежної поведінки, відзначилися Н. Бугайова, Г. Пілягіна, О. Чабан, Л. Юр’єва та ін.

Метою статті є дослідження рівня Інтернет-залежності студентів на основі методики К. Янг.

Виклад основного матеріалу. Мережа Інтернет практично заповонила наше життя. Її можливості сьогодні охоплюють всі сфери сучасної людини: навчання, робота, саморозвиток, спілкування, дозвілля тощо. За даними Інтернет Асоціації України, отриманими від дослідницького агентства повного циклу Factum Group Ukraine, що входить до міжнародної дослідницької мережі Factum Group, у лютому 2016 року кількість Інтернет-користувачів віком від 15 років становила 62% населення України (див. рис. 1), що еквівалентно 22,8 млн. регулярних користувачів Інтернету (заходять у мережу більше одного разу на місяць). Хоча в цілому доступ до мережі мають 63% українців (вдома є Інтернет) – 23,3 млн. чоловік. Аналогічне дослідження проводилося у листопаді 2015 року і порівняно з ним зафіксовано збільшення інтернет-аудиторії на 4%. Оскільки на той час регулярними користувачами Інтернету вважалися 58% населення. Слід відмітити, що дослідження проходять по всій території України, без врахування території Криму [2].

Основна вікова категорія користувачів – це молодь, яка максимально залучає можливості Всесвітньої мережі у всі сфери свого життя. Так, 92% людей у віці від 15 до 29 років є регулярними Інтернет-користувачами. З віком цей відсоток поступово падає: у віковій категорії 30 – 44 років вже 86%, 45 – 54 років – 65%, 55 – 64 роки – 36% і серед старших за 65 років вже тільки 11% користувачів Інтернетом. [2]

Оскільки у нашій статті ми розглядаємо студентську категорію молоді, то аналіз показує, що Інтернет здебільшого використовується для навчання та дозвілля. Дійсно, можливості Всесвітньої мережі дуже широко використовуються в освіті:

1. Дистанційне навчання, яке базується на принципі інтерактивної взаємодії у процесі навчальної роботи та надання людині, що навчається, можливість самостійно освоювати досліджуваний матеріал, а також отримувати необхідні консультації у процесі даної діяльності.

2. Дистанційні олімпіади та конкурси стрімко залучають все ширшу аудиторію, оскільки знімають питання територіальної, національної та іншої приналежності.

3. Електронні бібліотеки, завдяки яким будь-яка людина у зручний для неї час може користуватись широким спектром електронних документів (текстових, графічних, аудіо- чи відео-). Крім

того, їх суттєвими перевагами є те, що існує можливість використання бібліотечного фонду за межами бібліотеки як матеріального об'єкту, система здійснення пошуку максимально оптимізована, відсутні будь-які обмеження на кількість одночасних читачів тощо.

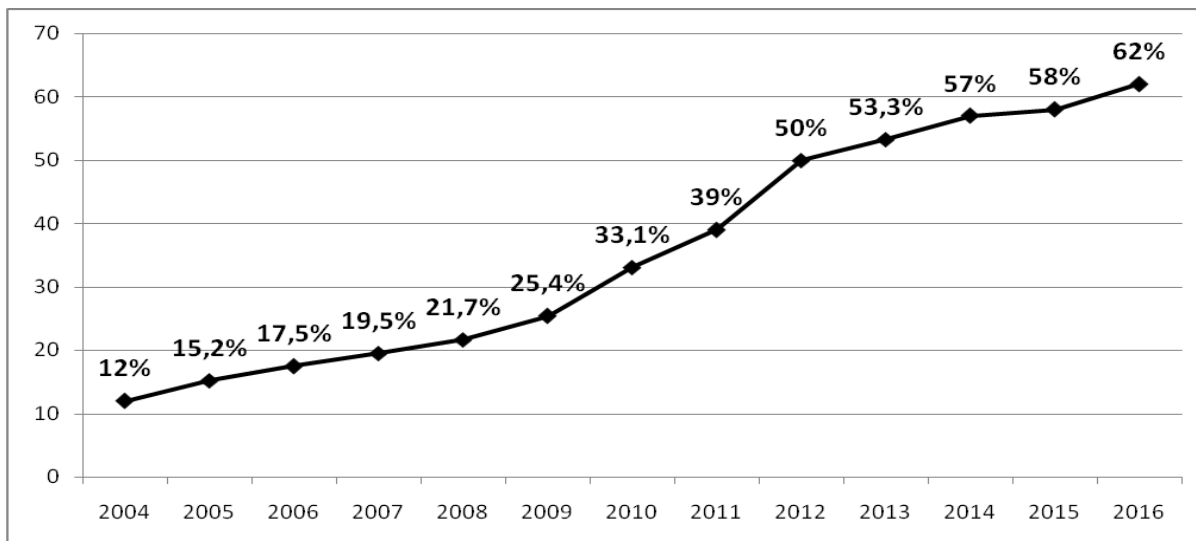

Рис. 1. Інтернет проникнення в Україні за даними досліджень дослідницької компанії Factum Group Ukrain

4. Словники різних типів (граматичні, тлумачні, термінологічні тощо) та перекладачі on-line. За допомогою перших користувач може швидко отримати повну інформацію стосовно необхідного терміну чи слова, а другі допомагають виконати переклад тексту між будь-якими мовами.

5. Електронна пошта – здійснює швидкий та зручний обмін інформацією будь-якого типу між різними користувачами Інтернет.

6. Соціальні мережі – об'єднання користувачів за будь-якою ознакою на базі одного сайту. Існує досвід використання популярної соціальної мережі "ВКонтакте", сервіси якої можна використовувати не тільки для спілкування, а й у навчальних цілях.

У той же час, як зазначалося вище, вагома частка користування Інтернетом відводиться на задоволення потреб у різноманітному дозвіллі: спілкування, інтернет-серфінг, ігри тощо. Першість серед користувачів Інтернету тримають соціальні мережі. За деякими дослідженнями на сьогодні користувачами соціальних мереж є 4,5 млн українців. На березень 2016 року за даними компанії Factum Group Ukraine в Україні найпопулярнішою соцмережею залишається "ВКонтакте", зокрема, даний сайт посів друге місце у рейтингу сайтів України за тими ж дослідженнями. [1]

Але таке всеохоплююче поширення всесвітньої мережі має не тільки позитивні риси, але й суттєві негативні наслідки. Так, на сьогодні постало гостре питання Інтернет-залежності. Дана залежність порівняно молода відносно наркотичної, алкогольної, тютюнової чи ігрової залежностей, тому її діагностика часто дискусійна та не має чітко виражених та беззаперечних симптомів. Крім того, на відміну від традиційних залежностей, які можуть формуватися у людини декілька років, Інтернет-залежність може виникнути за досить короткий термін. Так, Кімберлі Янг, спілкуючись з даними адиктами, з'ясувала, що 25% з них набули дану залежність протягом першого півріччя від початку роботи в Інтернеті, 58% – протягом другого півріччя, і тільки 17% – через рік.

Офіційної статистики стану Інтернет-залежності в Україні немає. За деякими дослідженнями це 6 – 10% користувачів. Нами було проведено дослідження Інтернет-залежності студентів на базі Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Досліджуванам пропонувалось пройти тест за методикою Кімберлі Янг на визначення Інтернет-залежності. Було опитано 184 студенти.

Результати показали, що 172 студенти (93,48%) є звичайними користувачами, які повністю контролюють свій час та дії в мережі. Проте у 12 студентів (6,52%) було виявлено середній рівень Інтернет-залежності.

Проаналізувавши результати тестування, ми дійшли висновку, що є певна категорія студентів, які близькі до категорії Інтернет-залежних.

Одне із запитань анкети передбачало аналіз часу перебування студентів у кіберпросторі. Нами виявлено, що переважна більшість – 76 студентів (43%) рідко перебувають понад нормований час у мережі, 44 респондентів (25%) регулярно проводять час в мережі більше, ніж передбачали, 40 опитаних (23%) – часто засиджуються в Інтернеті і аж 16 (9%) – постійно "зависають" (див. рис. 2).

На запитання "Як часто через час, проведений в мережі, страждає Ваша освіта чи робота?" 24 студенти (13%) відповіли, що ніколи. У той же час 80 респондентів (44%) відзначили, що рідко, але

виявлена й досить значна категорія респондентів, які регулярно відчувають негативний вплив на їх освіту – 68 студентів (38%). У зоні ризику опинилися 8 студентів (4%), які відмітили, що їх освіта чи робота часто страждає через понаднормовий час, проведений ними у всевітній мережі (див. рис. 3).

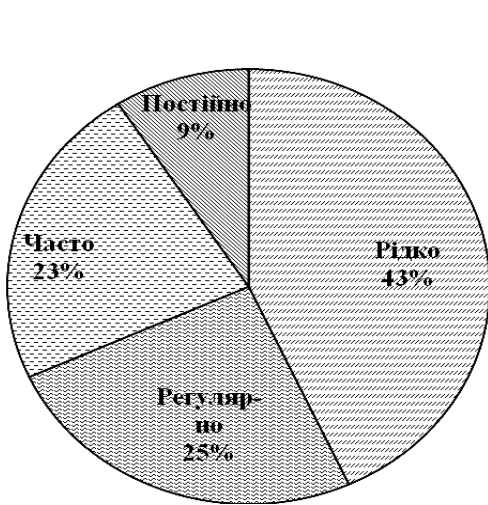

Рис. 2. Відповідь на питання: Ви помічаєте, що проводите часу в мережі більше, ніж задумували?

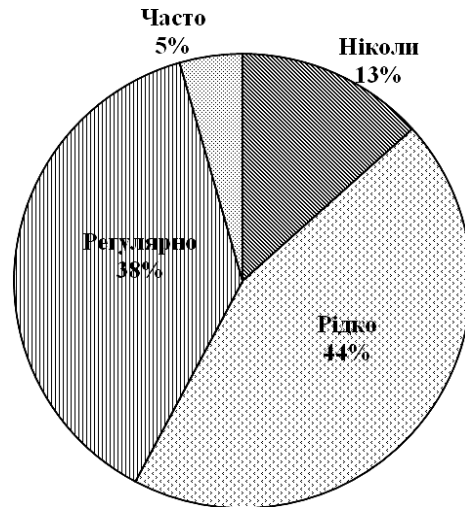

Рис. 3. Як часто через час, проведений в мережі, страждає Ваша освіта чи робота?

Оскільки К. Янг до основних симптомів Інтернет-залежності відносить нав'язливе бажання перевірити свій e-mail, то аналіз відповідей на запитання "Як часто Ви перевіряєте електронну пошту або повідомлення чи новини у соціальних мережах, перш ніж зайнятися чимось іншим?" наводить на певні роздуми. Нами виявлено, що більшість респондентів, а саме 64 студенти (36%), регулярно перевіряють повідомлення і новини в Інтернеті, 40 опитуваних (22%) – часто і 28 студентів (16%) – постійно. Як ми бачимо, більшість опитаних – 74% – в тій чи іншій мірі "прив'язані" до Інтернету через бажання постійно заглядати у свою електронну скриньку або повідомлення чи новини в соціальних мережах (див. рис. 4).

Але, в той же час, втілює надію на те, що поширення Інтернет-залежності є ще не всеохоплюючим серед студентської молоді, оскільки аналіз відповідей на запитання "Ви вважаєте, що без Інтернету твоє життя було б нудним та нецікавим?" показав, що 82% респондентів відповіли "Ніколи" або "Рідко" – 39% та 43% відповідно (див. рис. 5).

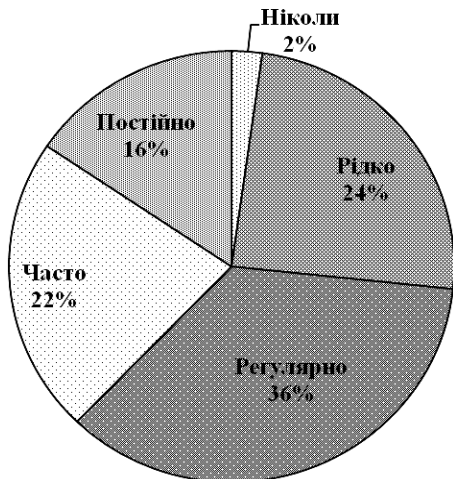

Рис. 4. Як часто Ви перевіряєте електронну пошту або повідомлення чи новини у соціальних мережах, перш ніж зайнятися чимось іншим?

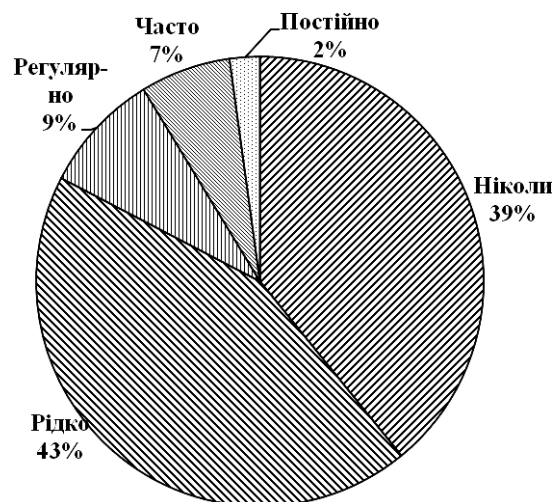

Рис. 5. Ви вважаєте, що без Інтернету твоє життя було б нудним та нецікавим?

Узагальнюючи результати проведеного тестування, можемо констатувати, що Інтернет-залежних з опитуваної аудиторії студентів немає. Хоча в той же час схильність до даної адикції виявлена у майже 7%, тобто є студенти, в яких може виникнути проблема Інтернет-залежності. Досить позитивні результати перевірки можна обґрунтувати ще й тим, що були опитані студенти педагогічного ВНЗ, які з огляду на специфіку спеціальності отримують інформацію про різні типи залежностей дітей різного віку, їх симптоми та шляхи профілактики. Таким чином відбувається своєрідна профілактика студентів відносно різних адикцій, зокрема, й Інтернет-залежності.

Висновки. Таким чином, провівши дане дослідження, ми можемо зробити висновок, що прояви Інтернет-залежності серед студентської молоді незначні, а лише деякий відсоток студентів знаходиться у групі ризику. Отже, дана категорія користувачів все таки здебільшого раціонально використовує мережу Інтернет. Оскільки, як вказує К. Янг, Інтернет-залежність – це нехімічна залежність і не призводить до руйнування організму – її складно одразу помітити та діагностувати. Тому слід завжди бути уважним не тільки до себе та своїх звичок, які стосуються проведення часу у Всесвітній мережі, а й до оточуючих нас людей, щоб вчасно попередити виникнення Інтернет-адикції.

Використані джерела

1. Factum Group Ukraine: рейтинг сайтів України в марте 2016 // mResearcher (<http://mresearcher.com/2016/04/factum-group-ukraine-rejting-sajtov-ukrainy-v-marte-2016.html>). – 2016. – 13.04).
2. Factum: доля регулярних інтернет-пользователей в Украине достигла 62% // mResearcher (<http://mresearcher.com/2016/03/factum-dolya-regulyarnyh-internet-polzovatelej-v-ukraine-dostigla-62.html>). – 2016. – 29.03).

Nitchenko G., Kisil D.

RESEARCH OF INTERNET ADDICTION LEVEL OF MODERN STUDENTS

The article draws attention to the fact that although Internet use has a lot of advantages and makes life easier for its users to learn, work, communicate, etc., but excessive use of the World Wide Web can lead to negative consequences – namely Internet addiction. Nowadays the number of Internet users increases every year – these are the statistics of various research companies. Therefore, we conducted our research of Internet-addicted students using the technique of Kimberly Young.

The results showed that over 93% of students are ordinary people who have complete control over the time and network activity. However, 7% of students have the average level of Internet addiction.

Summarizing the results of testing, we can state that there are no Internet addicted students from interviewed there. While at the same time this tendency to addiction was found in a small percentage of respondents, i.e. that there are students, which can have a problem of Internet addiction.

Quite positive test results can justify the fact that the interviewed students of the pedagogical university, which according to the specificity of the specialty receive information about the types of addictions of children of all ages, their symptoms and ways of prevention. So there is a kind of prevention of students from various addictions, in particular, also the Internet addiction.

Thus, following this study, we can conclude that the manifestations of Internet addiction among students are negligible. So, this category of users still primarily uses the Internet efficiently. Since, as indicated by K. Young, Internet addiction is a non-chemical dependency and does not lead to the destruction of the body – it is difficult to notice immediately and diagnose. Therefore, you should always be careful not only to yourself and your habits concerning spending time on the Web, but also to the people around us, in order to prevent Internet addiction in time.

Key words: *Internet, Internet addiction, users, students, network.*

Стаття надійшла до редакції 20.04.2016 р.